

BIBLIOGRAFICKÁ PŘÍLOHA / BIBLIOGRAPHY

BORÁK, Mečislav a JEŽ, Radim, ed. *Svědectví ze Životic: Těšínsko za druhé světové války a okolnosti životické tragédie. Druhé, upravené a doplněné vydání. Český Těšín: Muzeum Těšínska, příspěvková organizace, 2022. 207 stran. ISBN 978-80-86696-65-2.*

Nové vydání knihy historika Mečislava Boráka (1945–2017) přibližuje tragické události, jež se odehrály v malé obci na Těšínsku v ranních hodinách 6. srpna 1944. Autor na základě pečlivého studia dochovaných písemných pramenů, autentických výpovědí svědků a pozůstalých rekonstruuje vraždy 36 mužů, spáchané jako odvěta za krvavý útok partyzánů na příslušníky gestapa, kteří popíjeli v jednom ze životických hostinců. Publikace je doplněna o množství obrazového materiálu, nechybí mapy, dobové fotografie a reprodukce různých dokumentů. Zařazen byl i medailonek autora, v němž jsou představeny všechny jeho zásadní práce a shrnuta bohatá bibliografie.

FROLCOVÁ, Věra et al. *Má svou známou notu: kramářské písně v ústní tradici Moravy a Slezska. První vydání. Brno: Host, 2022. 659 stran. ISBN 978-80-275-1379-6.*

Publikace představuje jedinečné hudební a literární doklady tradice českých kramářských písní. Jejich zpěv zanechal v paměti našich předků silnou stopu jako součást slavnostních i všedních dní, zábavy, modlitby, práce, stolování, společných postních a adventních večerů, poutí či svateb, ale také jako dědictví hodnot, které se podílely na hledání odpovědí ohledně života a smrti.

HANIČÁK, Ondřej, ed., HANIČÁKOVÁ, Markéta, ed. a ŠÍL, Jiří, ed. *Jan a Miloš: Paměti dvou generací opavské rodiny Čeledových. Opava: Slezské zemské muzeum, 2022. 303 stran. ISBN 978-80-87789-89-6.*

Knihou představuje osobnosti Jana a Miloše Čeledových. Jádrem publikace jsou edice memoárů otce Jana Čeledy, významného velkoobchodníka a protagonisty české národnostní emancipace ve Slezsku, a jeho syna Miloše, který se mimo vedení rodinné firmy prosadil též jako amatérský hudební skladatel a byl jednou z klíčových osobností českého divadla meziválečné Opavy.

HLAVIENKA, Lubomír a KOLÁŘ, Ondřej. *Sbor národní bezpečnosti ve Slezsku a jeho podíl na řešení poválečných problémů regionu 1945-1948. Opava: Slezské zemské muzeum, 2022. 125 stran. ISBN 978-80-87789-88-9.*

Publikace se věnuje vzniku a prvním letům existence SNB na území ostravské expozitury moravskoslezského Zemského národního výboru. Kniha se zabývá organizační genezí Sboru a nastíní základní kontury politického boje o SNB. Dále pak pojednává o vývoji bezpečnostní situace v regionu, postojích k etnickým menšinám a podílu Sboru na řešení poválečných problémů Slezska.

JANÁK, Vratislav a kol. *Historická krajina na pomezí Slezska a Moravy. I, (Pravěk). Vydání první. Opava: Slezská univerzita, 2022. 159 stran. ISBN 978-80-7510-526-4.*

Publikace je jedna z hlavních výstupů projektu Historická krajina na pomezí Slezska a Moravy realizovaného v rámci Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022. Pomocí map

shrnuje poznatky o vývoji historické krajiny vymezeného území v pravěku. Na příkladových studiích se hlouběji věnuje dané problematice a celkově poskytuje shrnující pohled na hlavní přínos projektu.

JEŽ, Radim a kol. *Vratimov: jedno město, dva příběhy*. Vydání první. Český Těšín: Muzeum Těšínska, příspěvková organizace, 2022. 639 stran. ISBN 978-80-86696-64-5.

Kniha přináší první ucelený pohled do dějin slezského města Vratimov, jehož součástí je od roku 1980 původně samostatná obec Horní Datyně. Dva příběhy o těchto lokalitách, nacházejících se v blízkosti krajského města Ostravy, jsou zasazeny do širšího rámce vývoje této části někdejšího Těšínského knížectví. Autoři se na základě široce koncipovaného výzkumu věnují historii obou obcí od jejich osídlení a prvních písemných zmínek až po současnost. Text knihy doprovází bohatá ikonografie – dosud povětšinou nepublikované reprodukce historických dokumentů, map, plánů, pohlednic a unikátních dobových fotografií.

KAFKA, Luboš a SUCHÁNKOVÁ, Miroslava. *Obrázky malované na skle ze sbírek Slezského zemského muzea*. Vydání první. Opava: Slezské zemské muzeum, 2022. 279 stran. ISBN 978-80-87789-86-5.

Katalog stejnojmenné výstavy konané 1. 7. 2022 – 31. 12. 2022 v Historické výstavní budově Slezského zemského muzea. Kniha představuje bohatý fond podmaleb na skle deponovaných v etnografické podsбірce SZMO. V evropském kontextu představují české země produkčně mimořádně bohatou a typologicky velmi pestrou oblast lidové malby na skle. K jejímu rozšíření došlo od 2. poloviny 18. století. Souvisí to s rozvinutým sklářským průmyslem, jehož

centra postupně vznikala a zase zanikla téměř všude v horách Čech, Moravy a Slezska. Při nesporných kontaktech s produkčními okruhy českými a při hojném výskytu importů z Rakouska i z Bavor vznikla na Moravě i ve Slezsku řada původních vyhraněných skupin lidových obrázků na skle, poznačených vlastní invencí a vlastním koloritem.

***Knížata z Lichtenštejna : Páni země opavské a krnovské*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2023. 51 stran. ISBN 978-80-87789-93-3.**

Příležitostný tisk k výstavě „Knížata z Lichtenštejna. Páni země opavské a krnovské“ konané v Historické výstavní budově Slezského zemského muzea 25. 5. 2023 – 28. 1. 2024. Výstava se koná u příležitosti 410. výročí zisku Opavského knížectví Karlem I. z Lichtenštejna a představí historický význam rodu a jeho vliv na konsolidaci a rozvoj regionu v předmoderním období.

KOČÍ DUDKOVÁ, Veronika et al. *Historická krajina na pomezí Slezska a Moravy. II, (Středověk a novověk)*. Vydání první. Opava: Slezská univerzita, [2022], ©2022. 197 stran. ISBN 978-80-7510-535-6.

Tématem publikace je středověké a novověké osídlení na pomezí Slezska a Moravy. Úvodní část publikace přináší velmi stručný popis přírodních podmínek této oblasti. Stěžejní část publikace přináší shrnutí základních etap zdejšího osídlení od příchodu Slovanů na počátku raného středověku až po konec novověku, tj. období kolem přelomu 18. a 19. století. Poslední část publikace se formou exkursů věnuje dílčím tématům odrážejícím různé podoby vztahu lidských komunit a jejich historických sídel na straně jedné a využití okolní krajiny na straně druhé.

KOLÁŘ, Ondřej. *Boje na Moravě a ve Slezsku v dubnu a květnu 1945.* Nevojice: Jakab Publishing, [2023]. 50 stran. Armáda, 15. ISBN 978-80-7648-075-9.

Tato kniha se věnuje bojovým akcím během 2. světové války, které probíhaly v dubnu a květnu 1945 na Moravě a ve Slezsku. Vedle dosud vydaných odborných a vzpomínkových publikací se text opírá o řadu dalších zdrojů na úrovni sledovaných regionů. Jde předně o nepublikované vzpomínky pamětníků, shromážděné v lokálních muzeích a archivech nebo autorovým vlastním výzkumem. Dále se jedná o kroniky měst a obcí, ale též škol, farností či četnických stanic. V neposlední řadě jsou využity dobové noviny a časopisy. Pro srozumitelnější zachycení souvislostí je text rozdělen do kapitol, podrobněji zaměřených na vývoj na jednotlivých dílčích bojištích.

KORBELÁŘOVÁ, Irena, ed. a kol. *Kulinární dědictví Čech, Moravy a Slezska: tematická výběrová encyklopedie.* Vydání první. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2022. 384 stran. ISBN 978-80-7510-532-5.

Publikace představuje pokrmy, nápoje a další prvky stravování obyvatel všech sociálních vrstev, které byly identifikovány a verifikovány jako nosné hodnoty kulturního dědictví českých zemí 19. a 20. století. Obsahuje více než pět set hesel a přes tři sta fotografií, přehled základní literatury a informačních zdrojů.

KOVAŘÍK, David, VAVROUCHOVÁ, Hana a PEŘINKOVÁ, Veronika. *Zaniklá sídla Moravy a Slezska: katalog výstavy.* Vydání: první. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2022. 85 stran. ISBN 978-80-7285-274-1.

Katalog výstavy, jež představila návštěvníkům téma zanikání a mizení sídel (obcí,

osad i samot) na území Moravy a Slezska po roce 1945. Stěžejní část katalogu je věnována procesu zániku sídel v pohraničních oblastech Šumperska, Bruntálska a Jesenicka, k němuž došlo v důsledku vysídlení německého obyvatelstva, ale pozornosti se dostane i dalším příčinám mizení sídel, např. kvůli těžbě surovin, výstavbě vodních nádrží, hraničnímu pásmu nebo budování vojenských výcvikových prostorů apod. Mnohá sídla zmizela zcela beze stopy, po jiných lze ale dodnes nalézt v krajině různé artefakty a další pozůstatky. Autoři tak kromě historických okolností neopomínají ani procesy splývání dříve člověkem obydlených a obhospodařovaných lokalit s okolní přírodou. Obvyklý obsah v podobě textových i obrazových materiálů je doplněn 3D modelací vybraných sakrálních staveb a dvou zaniklých obcí.

PELC, Martin a kol. *Slezští zemští prezidenti: 1849-1928.* 1. vydání. Opava: Slezská univerzita, 2022. 239 stran. ISBN 978-80-7510-519-6.

Kniha přináší šestnáct medailonků slezských zemských prezidentů (včetně jednoho místopředsedy) a dva medailonky prozatímních správců úřadu, ve kterých je akcentována nejen často přímo oslnivá kariéra těchto osobností rakouského, rakousko-uherského i prvorepublikového politického života, ale především jejich působení v rakouském Slezsku. Autoři pod vedením opavského historika z Ústavu historických věd FPF SU Martina Pelce doplnili bezmála dvě desítky biogramů kapitolami věnovanými zemské vládě slezské a historii budov, ve kterých v Opavě sídlila

ZAPLETAL, Miloš. *Hudebně-muzeologické myšlení od 18. století do roku 1945*. 1. vydání. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědná fakulta v Opavě, 2022. 135 stran. ISBN 978-80-7510-515-8.

Publikace podává stručné dějiny hudebně-muzeologického myšlení od 18. století do roku 1945, jak se rozvíjelo ve třech v zásadě nezávislých liniích. První linie reflektovala muzealizaci hudebnin (hudebních textů a textů o hudbě) a souvisela především s rozvojem hudebního dějepisectví. Druhá linie se vztahovala k muzealizaci hudebních nástrojů a dodnes úzce souvisí s organologií. Třetí – nejméně rozvinutá – linie se zaměřovala na monografická hudební muzea, tj. především památníky skladatelů.

Sestavila Gabriela Červenková